

Ontleend uit OPF 72 oktober/november 2006

Meer duidelijkheid over fiscale voorwaarden vervroegen en uitstel van pensioen

OPF en VB hebben in augustus met de Belastingdienst verkend wat de fiscale (on)mogelijkheden zijn bij vervroeging en uitstel van pensioen. Reden hiervoor was dat veel ondernemingspensioenfondsen zich afvragen welke fiscale voorwaarden aan vervroeging en uitstel van pensioen verbonden zijn. Hieronder hebben wij verschillende situaties uitgeschreven.

Loonvervangend karakter van pensioen

De Belastingdienst is van mening dat pensioen een inkomensvoorziening is met een loonvervangend karakter. Dat zou zijn af te leiden uit de parlementaire behandeling van het zogenaamde 'Witteveenkader'. De fiscale facilitering van pensioen wordt verleend met het oog op dat loonvervangende karakter. En in dat kader wordt de reglementaire pensioenrichtdatum als belangrijk ijkpunt gezien. Het vervroegen van het ouderdomspensioen in combinatie met het aansluitend doorwerken past volgens de Belastingdienst niet bij het 'loonvervangende karakter' van pensioen.

Situatie 1: Een werknemer werkt door tot de reglementaire pensioenrichtdatum van 62 jaar, ontvangt pensioen vanaf 62 jaar maar blijft bij dezelfde werkgever doorwerken.

De werknemer heeft juridisch gezien recht op pensioen vanaf 62 jaar. Samenloop van pensioen en loon na het bereiken van de 62-jarige leeftijd is in dit geval toegestaan. De Belastingdienst beschouwt dit niet als doorbreking van de eis dat pensioen een 'inkomensvoorziening met loonvervangend karakter' is. De werknemer heeft immers reglementair recht op pensioen vanaf 62 jaar en het staat diegene vrij om door te werken.

Situatie 2: Een werknemer laat zijn pensioen eerder ingaan (bijv. 60 jaar) dan de reglementaire pensioenrichtdatum (bijv. 62 jaar) en werkt door bij dezelfde werkgever of een andere werkgever.

Volgens de Belastingdienst zal vervroeging van pensioen fiscaal worden aangemerkt als afkoop van pensioen. De basis hiervoor is de eis dat pensioen een 'inkomensvoorziening met loonvervangend karakter' heeft. De belastingdienst is van mening dat vervroeging van pensioen bedoeld is om op een eerder moment het loon te vervangen. Het past dan niet als de werknemer de intentie heeft om aansluitend aan het vervroegde pensioen door te werken.

De eis dat bij vervroeging het pensioen loonvervangend moet zijn, leidt ertoe dat de werknemer aansluitend aan het vervroegd laten ingaan van pensioen niet mag doorwerken (bij dezelfde werkgever en noch bij een andere werkgever).

Situatie 3: Een werknemer laat zijn pensioen eerder ingaan (bijv. 60 jaar) dan de reglementaire pensioenrichtdatum (bijv. 62 jaar), zonder door te werken. De werknemer gaat na verloop van tijd toch weer werken bij dezelfde werkgever of bij een andere werkgever (bijv. op basis van nieuw dienstverband of freelance).

De Belastingdienst is van mening dat dit geval geen fiscaal probleem oplevert (dus geen afkoop) indien er geen sprake is van een intentie van de werknemer om tijdens het vervroegde pensioneren door te werken. Een gepensioneerd heeft altijd de mogelijkheid om na verloop van tijd weer te gaan werken.

De Belastingdienst verlangt van het pensioenfonds dat als het pensioen op verzoek vervroegd ingaat de werknemer verklaart dat hij op de vervroegde pensioendatum niet doorwerkt en ook niet de intentie heeft om te zijner tijd door te werken. De verklaring van de werknemer mag eenmalig plaatsvinden en hoeft dus niet jaarlijks te worden afgelegd. Het fonds mag afgaan op deze verklaring en hoeft niet te verifiëren of die verklaring klopt. Het fonds behoort echter vanzelfsprekend wel te checken of de melding van uitdiensttreding van de werknemer door de werkgever plaatsvindt.

Mocht een werknemer later toch weer gaan werken dan is dat in eerste instantie voor het fonds geen probleem. Als echter door de Belastingdienst kan worden bewezen dat de werknemer in strijd met de verklaring toch de intentie had om door te werken, dan is er wel sprake van afkoop in fiscale zin. Afkoop houdt in dat direct belasting dient te worden geheven op de pensioenvoorziening van betrokkene bij het fonds. Dit zal een ingewikkelde aangelegenheid zijn, te meer de Pensioen- en spaarfondsenwet (Pensioenwet) afkoop van pensioen verbiedt. In dat geval kan het fonds het vervroegd laten ingaan van pensioen terugdraaien mits dit op grond van een reglementaire bepaling mogelijk is. Immers de werknemer heeft niet voldaan aan zijn verplichting om mee te werken aan een juiste uitvoering van het pensioenreglement. Het zal per fonds verschillend zijn of zo'n bepaling in het reglement is opgenomen.

Situatie 4: Een werknemer laat zijn pensioen gedeeltelijk eerder ingaan (bijv. 60 jaar) dan de reglementaire pensioenrichtdatum (bijv. 62 jaar) en blijft aansluitend op parttime basis doorwerken bij dezelfde werkgever.
De Belastingdienst zal deze situatie van deeltijdpensionering nader gaan bezien. Er kunnen fiscale mogelijkheden liggen als de werknemer doorwerkt in een lager betaalde functie (demotie), bijvoorbeeld als hij 50% minder loon ontvangt (dan voorheen) bij een deeltijdfunctie van 80%. De vraag is dan tot welk inkomensniveau het pensioen mag aanvullen. De Belastingdienst zal op deze situatie terugkomen in een 'vraag en antwoord' op de internetsite van de Belastingdienst.

Situatie 5: Een slaper laat zijn pensioen eerder ingaan (bijv. 62 jaar) dan de reglementaire pensioenrichtdatum (bijv. 65 jaar). Met de vervroeging wordt aangesloten op de reglementaire pensioenrichtdatum bij de huidige werkgever. De werknemer ontvangt op 62-jarige leeftijd beide pensioenen en werkt door bij zijn huidige werkgever.

De Belastingdienst stelt met betrekking tot vervroeging van het slaperpensioen dat er (ook) sprake moet zijn van loonvervangend pensioen. Aan deze eis wordt niet voldaan als de werknemer aansluitend aan de vervroeging van zijn slaperpensioen doorwerkt. Dit komt overeen met situatie 2. Het leidt er derhalve toe dat aansluitend aan het ingaan van het slaperpensioen niet mag worden doorgewerkt. Het pensioenfonds dat het slaperpensioen vervroegd laat ingaan moet bij het verzoek tot vervroeging eisen dat de slaper – eenmalig - verklaart dat op de datum waarop het pensioen eerder ingaat niet zal worden doorgewerkt en ook niet de intentie bestaat om door te werken. Als de slaper dit niet kan verklaren omdat hij wel wil doorwerken, kan het fonds niet meewerken aan de vervroeging.

Situatie 6: Een slaper laat zijn slaperpensioen eerder ingaan (bijv. 62 jaar) dan de reglementaire pensioenrichtdatum (bijv. 65 jaar). De slaper gaat met vervroegd pensioen zonder aansluitend door te werken.
Deze situatie komt overeen met situatie 3.

Het pensioenfonds dat het slaperpensioen vervroegd laat ingaan moet bij het verzoek tot vervroeging eisen dat de slaper verklaart dat hij/zij op de datum waarop het pensioen ingaat niet doorwerkt en ook niet de intentie heeft om door te werken. Het fonds mag afgaan op deze verklaring en hoeft een en ander niet te verifiëren. De verklaring mag eenmalig zijn en hoeft dus niet jaarlijks te worden afgelegd. Mocht een slaper later toch gaan werken (hij/zij is van mening veranderd), dan is dat geen probleem voor het fonds. Als echter door de Belastingdienst bewezen kan worden dat de slaper in strijd met de verklaring de intentie had om door te werken, dan is er wel sprake van afkoop van pensioen. Mogelijk dat het fonds in dat geval op grond van een reglementaire bepaling de vervroeging van pensioen kan terugdraaien (zie onder 3).

Situatie 7: Een slaper laat zijn slaperpensioen later ingaan (bijv. 65 jaar) dan de reglementaire pensioenrichtdatum (bijv. 62 jaar). Hij sluit daarmee aan op de reglementaire pensioenrichtdatum bij zijn huidige werkgever. Bij de huidige werkgever wordt tot 65 jaar doorgewerkt en op 65-jarige leeftijd worden beide pensioenen (waaronder het slaperpensioen) uitgekeerd.

De Belastingdienst stelt dat slapersaanspraken mogen worden uitgesteld, indien en zolang er wordt doorgewerkt. De Belastingdienst stelt bij uitstel van pensioen de eis dat het fonds het doorwerken toetst. Dit kan bijvoorbeeld door jaarlijks een verklaring van betrokkene te vragen dat hij/zij doorwerkt. De Belastingdienst geeft aan het ook acceptabel is dat het fonds bij uitstel van pensioen de werknemer eenmalig laat verklaren dat hij doorwerkt en zich bij het fonds meldt zodra hij stopt met werken (bijvoorbeeld op de datum waarop het pensioen ingaat bij de huidige werkgever). Per dat moment zal het slaperspensioen ingaan. Een jaarlijkse toetsing door het fonds met betrekking tot het doorwerken hoeft dus niet; het fonds mag afgaan op de verklaring van de slaper.